

הקדוש ברוך הוא מזוּשֵׁב את הקץ

(1) נוסח ההגדה

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא **חישב** את הקץ לעשות **כמה** שאמר לאברהם אבינו **בברית** בין הבתרים, שנאמר ויאמר לאברם ידועתדעכי גריהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו **לכלותינו** אלא **שבכל** דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

(4) מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ט

הראהו ארבע מלכיות שהן עתידין לשעבד את בניו, שנא' ויהי השמש לבא ותדרמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו.

אימה זו מלכות בבל, חשכה זו מלכות מדי, גדולה זו מלכות יון, נופלת זו מלכות רביעית, רומי חייבתא

(5) ספר שבולי הלקט סדר פסח סימן ריח

ברוך שומר הבטחתו לישראל ברוך הוא. יש מפרשין שצריך לברך תכף לירידתן לשעבוד שכשם שמברכין על הטובה כך מברכין על הרעה: **שהקב"ה מחשב את הקץ** לעשות מה שאמר לאברהם אבינו בין הבתרים. פי' אחי ר' בנימין נר"ו שזה שאמר שהקב"ה **מחשב את הקץ** לא קאי איציאת מצרים אלא אגאולה אחרונה קאי והוא להחזיק לב אומרי ההגדה לפי שבשורת בין הבתרים הראה לו הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו כל הגליות ושעבודן וגלותן וגאולתן ועכשיו שבאין לספר ביציאת מצרים לבם מתחזק על ההבטחה שהבטיחן ומשתעשעין ומתנחמין בה שעתיד לקיימה להן באחרונה כמו שקיים בראשונה וכה פתרונו **ברוך שומר הבטחתו של ישראל** כלומר ברוך המקום שעתיד לשמור לנו ההבטחה של גאולה שהבטיחנו. **ברוך הוא** שהוא **מחשב את הקץ** תמיד ואומר מתי יבא הקץ והעת של גאולה לעשות מה שאמר והבטיח לאברהם אבינו בין הבתרים שנאמר ויאמר לאברם ידע תדע וגו' בארץ לא להם בבבל ועבדום במדי וענו אותם ביון וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי באדום ובכולהו חתם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול הרי הבטחה של גאולה

(2) רמב"ם הלכות חמץ ומצה נוסח ההגדה

ברוך שומר הבטחתו לישראל **עמו**, ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא **מחשב** את הקץ לעשות **כמו** שאמר לאברהם אבינו בין הבתרים, שנאמר ויאמר לאברם ידועתדעכי גריהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. היא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו אלא בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

(3) הגדה של פסח לריטב"א

ברוך שומר הבטחתו לישראל ברוך הוא שהקדוש ברוך הוא **מחשב** את הקץ לעשות **מה** שאמר לאברהם אבינו בין הבתרים שנאמר ויאמר לאברם ידועתדעכי גריהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. היא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו אלא **שבכל** דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

6 בראשית טו, ז-כא

(ז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' אֱשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֵת לְךָ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: (ח) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי ה' בְּמַה אֲדַע כִּי אֵירְשָׁנָה: (ט) וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַחְהָ לִּי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשׁ וְתֹר וְגֹזָל: (י) וַיִּקַּח-לוֹ אֶת-כָּל-אֵלֶּה וַיְבַתֵּר אֹתָם בְּתוֹךְ וַיִּתֵּן אִישׁ-בְּתוֹרוֹ לְקַרְבָּת רֵעֵהוּ וְאֶת-הַצֶּפֶר לֹא בָתָר: (יא) וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל-הַפְּגָרִים וַיִּשָּׁב אֹתָם אִבְרָם: (יב) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתִרְדְּמָה נָפְלָה עַל-אִבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֹשֶׁכָה גְדֹלָה נִפְלְתָה עָלָיו: (יג) וַיֹּאמֶר לְאִבְרָם יָדַע תְּדַע כִּי-גֵרֹו וַיְהִי זֶרַעְךָ בְּאָרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעַנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: (יד) וְגַם אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ בָּן אֲנֹכִי וְאַחֲרָיִךְ יִצְאוּ בְרַכָּשׁ גָּדוֹל: (טו) וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל-אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבָּר בְּשֵׂיבָה טוֹבָה: (טז) וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא-שָׁלֵם עוֹן הָאֲמֹרִי עַד-הֵנָּה: (יז) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְעַלְטָה הָיָה וְהִנֵּה תַנּוּר עֹשֵׂן וּלְפִיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגּוֹרִים הָאֵלֶּה: (יח) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת-אֲבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד-הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פְּרָת: (יט) אֶת-הַקְּנִיזִי וְאֶת-הַקְּנִיזִי וְאֶת הַקְּדֻמְנִי: (כ) וְאֶת-הַחִתִּי וְאֶת-הַפְּרִזִּי וְאֶת-הַרְפָּאִים: (כא) וְאֶת-הָאֲמֹרִי וְאֶת-הַכְּנִעִי וְאֶת-הַגְּרָשִׁי וְאֶת-הַיְבוּסִי:

7 And He said unto him: 'I am Hashem that brought you out of Ur of the Chaldees, to give you this land to inherit it.' 8 And he said: 'O Lord Hashem, how will I know that I will inherit it?' 9 And He said unto him: 'Take Me a heifer of three years old, and a she-goat of three years old, and a ram of three years old, and a turtle-dove, and a young pigeon.' 10 And he took him all these, and divided them in the midst, and laid each half over against the other; but he did not divide the birds. 11 And the birds of prey came down upon the carcasses, and Avram drove them away. 12 And it came to pass, that, when the sun was going down, a deep sleep fell upon Avram; and, lo, a dread, even a great darkness, fell upon him. 13 And He said unto Avram: 'Know of a surety that your seed will be a stranger in a land that is not theirs, and will serve them; and they shall afflict them four hundred years; 14 and also that nation, whom they shall serve, will I judge; and afterward they will come out with great substance. 15 But you will go to your fathers in peace; you will be buried in a good old age. 16 And in the fourth generation they shall come back here; for the iniquity of the Amorite is not yet full.' 17 And it came to pass, that, when the sun went down, and there was thick darkness, behold a smoking furnace, and a flaming torch that passed between these pieces. 18 In that day Hashem made a covenant with Avram, saying: 'Unto your seed have I given this land, from the river of Egypt unto the great river, the river Euphrates; 19 the Kenite, and the Kenizzite, and the Kadmonite, 20 and the Hittite, and the Perizzite, and the Rephaim, 21 and the Amorite, and the Canaanite, and the Girschite, and the Jebusite.'